

Posudok oponenta na dizertačnú prácu Ing. Aleny Maaytovej, spracovanú na tému „Zdravotní systémy – možnosti a perspektivy z pohľadu zvyšovania efektívnosti“

Predložená dizertačná práca je mimoriadne zaujímavá a aktuálna. Doktorandka, ktorá už má bohaté teoretické a praktické skúsenosti a dlhodobo sa zameriava na problematiku zdravotníctva sa vyjadruje k tematike, ktorá je jej relatívne blízka a ktorej úspešné riešenie môže ovplyvniť efektívnosť fungovania krajiny ako celku. Z uvedených dôvodov už a priori spracovanie predloženej práce vysoko oceňujem.

Cieľ práce a metódy spracovania

Doktorandka si stanovuje ciele nasledovne:

„Se zřetelém na předmět výzkumu byl stanoven hlavní cíl práce: s přihlédnutím k současným problémům zdravotních systémů vymezit základní trendy a faktory ovlivňující jejich efektivnost a navrhnout metody jejího hodnocení. Dosažení hlavního cíle práce předpokládalo jeho dekompozici do následujících dílčích cílů:

- provést analýzu relevantní literatury zabývající se ekonomickou problematikou zdraví (1),
- prozkoumat současný stav ve zdravotních službách a ve vývoji výdajů na zdraví a definovat jejich vývojové trendy, odhadnout vliv změny demografického faktoru na změnu v objemu výdajů na zdravotnictví (2),
- provést analýzu současného způsobu fungování nemocnic v ČR a na jejím základě formulovat syntetická doporučení pro oblast teorie a praxe zdravotnických služeb (3),
- na základě aplikace vybraných klíčových ekonomických metod rozpracovat implementační postupy ekonomického hodnocení zdravotnických služeb poskytovaných nemocnicemi (4)“.

Z pohľadu cieľa je potrebné oceniť, že sa zaoberá mimoriadne aktuálnymi otázkami zdravotníctva a smeruje aj k návrhu konkrétnych realizovateľných výstupov, čo nie je výsledkom každej dizertačnej práce.

Môj osobný názor je, že práca, tak ako je spracovaná, hlavný cieľ, ako aj čiastkové ciele v plnej miere naplnila. Navrhované výstupy majú potenciálne praktické použitie.

Doktorandka v práci použila viaceré metódy vedeckého skúmania a vhodným spôsobom s nimi pracuje. Vhodným rozvinutím tematiky je spracovanie a naplnenie viacerých modelov.

Výsledky a prínosy dizertačnej práce

Ako sme už naznačili, Ing. Maaytová má praktické skúsenosti z oblasti verejných financií ako aj ekonómie a ekonomiky zdravotníctva, čo v oblasti výsledkov práce umožnilo dosiahnuť viacej ako je bežný štandard. Práca obsahuje množstvo skutočností, ktoré sú prínosom pre ekonomickú teóriu a navrhované opatrenia a postupy by prax, možno

modifikovane, mala začať postupne viac a viac uplatňovať. Autorka definuje v práci svoje prínosy nasledovne:

- a) „Analýza literatury prokázala, že pretože je problému zdraví venovaná relatívne veľká pozornosť, zúštvá řada problémů dosud nevyřešených. Při analýze zdraví bylo zjišřeno, že tento jev je podrobován interdisciplinární analýze, k níž patří i ekonomická analýza zdraví. Tato analýza má však spíše průřezový charakter. Vůbec není konstituována ekonomie zdraví jako vědní disciplína s jasně vymezeným vlastním předmětem zkoumání, funkcemi a pojmy. Negativním důsledkem toho je, že v rámci teoretické reflexe „zdraví“ jsou používány totožné termíny, avšak pojmově odlišné svým obsahem a rozsahem. Formálně shodné termíny tedy označují různé denotáty. Důsledkem je informační šum v teoretické interpretaci zkoumaných jevů. S ohledem na tuto skutečnost, která je mimo hlavní předmět zkoumání této disertace, doporučujeme daný problém řešit jako interdisciplinární vědecko-výzkumný úkol.
- b) V disertační práci je rozpracována idea zdravotního systému jako formy produkčního systému, kdy zdravotnické služby (produkce) závisí na vstupech (vstupních proměnných) a charakteru transformace. Na základě implementace teorie systémů jsou definovány a demonštrovány formalizované postupy umožňující ekonomické hodnocení výstupů (zdravotnických služeb). Navržené postupy mohou být využity jako algoritmy pro zpracování podpůrných počítačových programů pro zavádění manažerských informačních systémů jak v rámci nemocnic, tak i na úrovni ministerstva zdravotnictví.
- c) V souvislosti s pojetím zdravotních zařízení jako produkčních systémů byly rozpracovány nové postupy a metody umožňující hodnocení efektivnosti a účelnosti zdravotnických zařízení, případně definovány nové přístupy k řešení problémů. Je vytyčena idea metody CBA-Time a rozpracovány formalizované postupy použití metody QALY s metodou CEA a transformace metody CUA v CBA. Formalizované postupy mohou být využity jako algoritmy k vytvoření podpůrného software.
- d) S využitím teorie hromadné obsluhy a s použitím reálných dat je provedena simulace využití vybraných lůžkových zařízení“.

Osobne si myslím, že tento výpočet je úplne v poriadku a dokladuje jej prínos, ako v oblasti teórie (najmä ekonomie zdravotníctva), tak aj praxe.

Pripomienky a poznámky

Ako už bolo konštatované, práca je spracovaná fundovanou autorkou a na veľmi vysokej úrovni. Nasledujúce drobnosti môžu skôr slúžiť na dokreslenie komplexnosti a zložitosti skúmaného problému:

- v subkapitole 2.5 autorka pracuje s maticou PP podľa Barra, následne rozpracovanou Kalinom. Problém oddelenia poskytovania, produkcie a financovania však už pred tým podrobne popísal Cullis a Jones. Súčasná moderná mikroekonomia verejného sektora navyše dimenziu vlastnickej formy nepovažuje za kľúčový faktor.
- časť 3.3.2 je vzhľadom k zložitosti problému možno až príliš stručná. WHO hodnotila zdravotnicke systémy aj inými ukazovateľmi.
- na viacerých miestach práce sa pracuje s hodnotovými ukazovateľmi, nie vždy je však exaktne rozlíšené, či sa jedná o nominálne alebo reálne ukazovatele.
- autorka odhaduje vývoj výdavkov na zdravotníctvo v budúcnosti – možno sa dala pri tomto odhade zmieniť aj skutočnosť, že použité časové rady (aspoň

podľa môjho názoru) sú ešte stále pod vplyvom stále nedokončenej transformácie českého systému a preto je možné predpokladať, že vývoj nákladov bude v skutočnosti pomalší (možno aj vplyvom ďalších faktorov).

- v diskusii o možných formách nemocníc autorka cituje jeden názor – Dittrich. Škoda, že o tomto probléme trochu viacej nepolemizovala.
- „fundholding“ vo Veľkej Británii bol už v rozhodujúcej miere prehodnotený
- názov časti 5.6 – slovko „nových“ nie je úplne vhodné
- v časti o využití štandardov by som viacej zdôraznil problematiku diagnostických a liečebných štandardov, ako oblasť, kde reforma „strašným“ spôsobom zaostáva

Záver

Predloženú dizertačnú prácu považujem za vydarenú, po formálnej aj obsahovej stránke spĺňajúcu všetky požiadavky na tento druh práce. Na základe posúdenia jej kvality, poznania osobnosti doktoranda, ako aj kvantity a kvality jeho publikačnej činnosti jednoznačne odporúčam prácu prijať na obhajobu a následne udeliť vedeckú hodnosť PhD.

Otázky do diskusie

V rámci diskusie je možné reagovať na nasledovné otázky:

1. Na s. 16 a ďalej autorka uvádza dva prístupy k „právu na zdravie“ – liberálny a rovnostársky. Dalo by sa uvažovať aj o určitom kompromise typu Rawlsovho prístupu k spoločenskému blahobytu. Je takýto prístup obsahom zdravotníckej politiky niektorých štátov?
2. Ako vidí autorka ďalší vývoj zdravotníckych systémov v Európe z pohľadu ich potenciálnej liberalizácie (napr. vplyvom rozhodnutí EK a ESD/ECJ), najmä potenciálne dopady na dostupnosť a finančnú udržateľnosť.

Banská Bystrica, 8. 9. 2006

Autor: prof. Ing. Juraj Nemec, CSc., EF UMB Banská Bystrica